

“La treva no és cap derrota militar”

Patxi Zabaleta, advocat, escriptor i diputat d'Herri Batasuna al Parlament Foral de Navarra, és un dels referents ineludibles del món polític, social i cultural basc. En aquesta entrevista repassa l'efervescència de la nova situació que viu avui Euskal Herria.

Aquest advocat, escriptor de Leitza (Navarra) i membre de l'Acadèmia de la Llengua Basca (Euskal Tzaindia), és tota una institució sense la qual no es podria entendre l'existència de l'esquerra abertzale a Navarra. Les seues observacions i crítiques són escoltades per tots. Patxi Zabaleta, ex-membre de la mesa nacional d'HB, encara que sempre s'ha mantingut fidel als objectius de l'esquerra abertzale, ha estat un dels més crítics amb l'estratègia oficial d'aquesta formació, defensada en la ponència Oldartzen (traduïble com “escometent”), coneguda per la frase de “socialitzar el sofriment”. De fet, la proposta alternativa de Zabaleta, la ponència Eraiki (“construir”) defensava el procés que avui viu el País Basc. I és que la seua autoritat política, social i cultural l'ha convertit en una persona respectada per tots els sectors, fins i tot pels qui no pensen com ell.

—La treva d'ETA, podem considerar-la seriosa?

—En primer lloc ETA —tot i que molts dels seus actes són evidentment i òbviament criticables— sempre ha estat seriosa i ha dit la veritat, els seus comunicats s'han caracteritzat sempre per assumir responsabilitats. Aquesta treva és conseqüència d'una reflexió molt llarga; té relació directa amb la proposta de pau d'ETA de fa dos anys (25 d'abril de 1996), l'“Alternativa democràtica”, per la qual hi ha empresonats els 23 membres de l'anterior Mesa Nacional d'HB. Ja aquell comunicat contenia la clau fonamental d'aquesta treva: ETA es comprometia a acceptar la decisió del poble i de les seues forces representatives. Acceptava la possibilitat que aquests actors protagonitzaren un canvi i abandonà l'exigència de negociació directa entre ETA i l'estat.

—Fins ara les característiques de la treva han provocat un gran debat.

—És una treva unilateral. El govern d'Aznar no ha tingut en aquest procés ni protagonisme ni rellevància, i continua sense tenir-ne. En segon lloc, és indefinida en el temps, i això supera també un dels defectes fonamentals que va provocar el fracàs d'Alger el 1989. Llavors hi hagué uns quants problemes, com ara la precipitació d'ETA i l'incompliment dels acords per part dels representants de l'estat. En tercer lloc, a més d'indefinida és incondicional.

KARLOS CORBELLA

—Què ha canviat respecte a l'“Alternativa democràtica”?

—Hi contenia un postulat d'ETA que alguns, com jo mateix, rebutjàrem expressament perquè s'assemblava a l'article vuitè de la Constitució [l'“exèrcit garanteix la unitat de l'estat”], que rebutge igualment. ETA deia que garantia el compliment de la voluntat popular. I en una situació democràtica la garantia d'aquest compliment és la mateixa voluntat popular. Això és el que ha variat. Per aquest motiu és una treva sense condicions externes a la voluntat popular. És clar que hi ha condicions! Hi ha la condició de continuar propugnant la sobirania

“Aquesta treva és unilateral. El govern d'Aznar no ha tingut en aquest procés ni protagonisme ni rellevància, i continua sense tenir-ne.”

“El que demanem no són més que avenços democràtics. No volem ni la independència ni l'autodeterminació excepte per vies democràtiques. A qui s'hi opose li negarem la condició de democrata.”

popular per a Euskal Herria, i aquesta condició implica que perquè aquesta treva siga el que és, és a dir, definitiva per ser indefinida, hi ha d'haver un procés de negociació polític. I la diferència en relació amb altres processos és que s'inicia amb un protagonisme de les forces socials i polítiques basques, i no, com ara en la d'Alger, en una mena de mesa bilateral govern-organització armada. Jo considere que aquesta situació és molt més abelhdora per a Euskal Herria.

—Això preocupa a Madrid?

—Les reaccions de les forces estatalistes denoten una falta completa de responsabilitat, són receloses. Aquest procés de pau es desenvolupa al marge d'Aznar, que ni l'impulsa ni s'hi ha compromès. I també es va fent a pesar de Mayor Oreja. Algunes actuacions de Mayor Oreja semblaven destinades a evitar aquesta treva com fóra. El tancament de l'*Egin* no solament és un fet antidemocràtic, no homologable en cap democràcia, sinó que a més és un fet feixista que no té cabuda a la Constitució i una decisió d'un nivell que no pot tenir un altre objectiu que el de tractar d'evitar la treva. En un context de treva Mayor Oreja no té missatge polític que oferir. Mayor Oreja continua lluitant contra la treva.

—Què té aquesta treva de derrota militar i de “victòria” política?

—Crec que la derrota militar no existeix en absolut. La política del PP ha estat a punt de temptar ETA perquè buscara un èxit militar. La dinàmica del PP era tan extremadament convenient per a ETA, des del punt de vista d'estratègia militar que, per exemple, si durant la reacció popular per la mort de Miguel Ángel Blanco —que va ser un gran error d'ETA— hi haguera hagut un mort d'Herri Batasuna l'argument de la inutilitat de les vies polítiques i de l'eficàcia de les militars hauria pogut prendre cos. Si el PP haguera continuat amb la línia que va emprendre Garzón, acompanyat d'altres jutges irresponsables, s'hauria arribat a la mateixa conclusió: si tanquen l'*Egin*, empresonen la Mesa Nacional, il·legalitzen HB, etc., qui en surt guanyant? Per descomptat que l'estratègia militarista. I aquesta estratègia militarista disposa possiblement de recursos molt sofisticats. Si el CESID i tots els mecanismes en poder de l'estat no han pogut derrotar ETA és perquè té

recursos molt sofisticats, alguns dels quals no són públics. La treva ha agafat l'estat a contrapèl perquè no és creïble que haja estat fruit de l'estratègia d'acorrallament, com ha dit Mayor Oreja. És exactament al contrari. Com deia Arzallus, la carrera política de Mayor depèn d'algun èxit en les pròximes eleccions. La seua política ha quedat exhaurida, no existeix com a tal.

—“Victòria” política, doncs?

—La treva no és encara una victòria política. És un context en què el gran repte és saber si som capaços d'aconseguir una negociació política, que encara no ha acceptat l'altra part. Hi ha forces importants, com també n'hi hagué a Irlanda, que no volen la negociació política. Un exemple n'és que el PP i el PSOE pretenen restringir la negociació política a una qüestió penitenciària. Una oferta penitenciària no és una oferta seriosa, ni tan sols val la pena d'atendre-la.

D'altra banda hi ha les forces navarrestes, que saben que si es normalitza aquesta situació i si hi ha una consulta tranquil·la al poble de Navarra, entesa no en termes de confrontació, no podrien donar cap missatge. Unión del Pueblo Navarro (UPN) és una força política segrestada per l'extrema dreta. Si hi ha cap regió sense una situació normalitzada, aquesta és Navarra. No està normalitzat ni l'euscara, ni les relacions polítiques ni el sistema polític autònom.

—Aquesta nova situació també requerirà que molta gent es readapte, perquè caldrà que la paraula s'impose per damunt de l'acció. No hi ha risc de fractura en el món abertzale i que alguns opten per l'acció?

—No. Si som capaços de mantenir el nivell d'il·lusió que ha creat aquesta nova situació i si aconseguim que la negociació tinga caràcter polític. Pense que aquí, des del punt de vista sociològic de l'esquerra abertzale i fins i tot de l'entorn de l'organització armada, no existeix cap risc que una fracció se'n desvincule o es margine i torne a les armes. Una altra cosa és que les expectatives fracassen. Si el govern de Madrid persisteix en el seu obstinament a no aprofundir en la democràcia... Perquè al capdavall el que demanem no són més que avenços democràtics. En l'“Alternativa democràtica” no hi ha cap mil·límetre d'imposició, ni un mil·límetre que se n'isca de l'exigència d'aprofundiment democràtic, i a més no volem ni la independència ni l'autodeterminació excepte per vies democràtiques. A qui s'hi opose li negarem la condició de democrata.

—Potser algú es deu pensar des de fora que en el fons ha calgut ben poca cosa perquè es creara la confluència entre PNB i HB. Hi ha hagut prou que el PNB reconeguera que l'Estatut es pot haver exhaurit perquè es fera possible aquesta passa?

—Al meu parer això no és poc, és moltíssim. És una confluència que també es dona amb Eusko Alkartasuna. No és ni petita ni ha estat unilateral; no és senzilla ni ràpida, i a més no ha estat iniciada, sinó assumida per les forces polítiques. Però el document de Lizarragarazi no el signen solament els partits nacionalistes, també el signen unes altres forces polítiques amb major o menor representació, com ara IU, entre d'altres, que són molt dinàmiques en la societat i que no són nacionalistes.

L'encontre es fa entorn d'una idea amb què nacionalistes i no nacionalistes podem estar d'acord, si som demòcrates, que és la idea de l'autodeterminació. Una idea que nosaltres vam defensar amb militants il·lustres del PSOE als anys setanta. Aquesta proposta està oberta al PSOE, i aquest hauria de participar-hi, com han propugnat alguns dels seus dirigents guipuscoans, no els de Mèrida. El PSOE té molt poc a oferir, solament les modificacions que pugua fer en el terreny penitenciar. El PP no té capacitat per oferir alguna cosa a Navarra, és presoner de l'extrema dreta que mana en UPN.

—*Alguns sectors defensen que a Navarra han de ser els navarresos els qui decideixen el seu futur, però en el cas de la comunitat autònoma basca, en canvi, aquests mateixos diuen que han de ser els espanyols.*

—Però fins i tot això ho diuen de maneres diferents. Primer neguen el dret d'autodeterminació. Després, quan diuen que són els navarresos els qui han de decidir el seu futur, ho diuen enfront dels bascos i dels navarresos que ens sentim bascos, però no ho diuen enfront d'Espanya. Joestic d'acord que no ens imposen res als navarresos, tampoc Espanya.

El navarrisme fins el primer terç d'aquest segle va ser un moviment antimadrileny i antiespanyolista. Però a partir d'una nova interpretació espanyolista i amb el suport de l'estructura d'un mitjà de comunicació que ha estat determinant (el *Diario de Navarra*, amb Garcilaso al capdavant, un personatge que el va dirigir durant quaranta-sis anys, durant la monarquia, la república, la guerra i el franquisme) es converteix en navarrisme espanyolista que no té història. I aquest navarrisme antibasc és el que diu aquesta mena de frases.

—*Recorda molt l'esquema del País Valencià.*

—Fins i tot hi ha les mateixes actituds anticentífiques, per exemple en la defensa que el valencià i el català no són la mateixa llengua.

—*Fa l'efecte que és sobretot a Navarra on la treva pot tenir una major incidència, en la mesura que s'aparta del tauler un element molt distorsionador de la realitat navarresa com era la violència.*

—Sí, però no sempre, l'escenari s'ha creat davant les eleccions de la comunitat autònoma basca. Dependrem molt dels moviments d'aquestes eleccions. PP i PSOE volen donar un sentit plebiscitari a les eleccions. Si el PP volguera enfortir el procés de pau hauria d'ajudar-nos als partits abertzales i, per tant, presentar el candidat més inepte del món. I com que això ja ho fa, potser contribueix de manera surrealista a la pau, presentant Carlos Iturzaigutxa com a cap de llista. És a dir, que potser és que Mayor Oreja vol la pau i ho dissimula!

—*La nova situació, l'absència d'activitats violentes, podrà repercutir més directament en aquesta línia de confluència política a Navarra?*

—No hem de ser usufructuaris, i menys encara a curt termini, de la nova situació en termes de rèdits polítics. No és aquest l'objectiu. Al meu parer l'objectiu és que partits com ara Convergència Democràtica Navarra (CDN) i Partido Socialista de Navarra (PSN), amb la seua tradició basquista, consoliden aquesta tradició. La resta vindrà després. Evidentment, reaccions "anti", com ara postula UPN, no tindran cabuda. CDN està cridada a ser un partit clau en aquest sentit, fins i tot a ser el partit de la dreta civilitzada, adjectiu que evidentment utilitzem per ofendre UPN.

—*S'ha parlat del risc d'un procés de desmobilització*

KARLOS CORBELLA

"A l'Alternativa democràtica', ETA deia que garantia el compliment de la voluntat popular. I en una situació democràtica la garantia d'aquest compliment és la mateixa voluntat popular. Això és el que ha variat ara."

social i política com el que va viure el PCE quan es va incorporar al consens constitucional del 1978.

—Aquest és un risc cert, però solament és possible actuar amb sinceritat. El PCE de Carrillo va anar edulcorant els seus continguts fins bandejar-los: va perdre la reivindicació republicana, la de l'igualitarisme radical... Nosaltres hem de mantenir les nostres reivindicacions íntegrament. Fa poc m'entrevistaren en un programa de televisió que presenta Pilar San Sebastián, i vaig començar l'entrevista dient: "Jo, que sóc independentista..." Després tot va ser bastant senzill (*rialles*). L'esquerra abertzale no ha de dissimular les seues reivindicacions polítiques. Els del Sinn Féin no han hagut de fer-se monàrquics per emprendre les negociacions. El del Sinn Féin és un bon model, no el del PCE.

"L'esquerra abertzale ha de mantenir les seues reivindicacions i no dissimular-les. Els del Sinn Féin no han hagut de fer-se monàrquics per emprendre les negociacions."

Iñaki Gorostidi / Enric Rimbau (Pamplona)